

Kennel Friis v/ Ejvind Friis Mikkelsen
El-vej 13, Seest, DK 6000 Kolding
(45) 61 66 83 03
ejfriism@gmail.com

Friis Lara DKK 07962
1R.CACIB
(Lorenzo v. Isidora - Friis Hetta)

Nogle personer har skrevet til mig om jeg ikke har en artikel om kryptorchisme, så derfor lidt om dette emne.

KRYPTORCHISME

Hos schæferhunden anlægges testiklerne i fosterlivet som et parret organ oppe under lænden lige bag nyrerne.

Testiklerne foretager senere en vandring ned gennem bughulen og ud gennem lyskekanalen for at ende i den såkaldte pung, en parret hudfold mellem baglemmerne.

Denne vandring kaldes "Descensus Testis" den foregår hos schæferhunden i de første leveuger, og i hvert fald sjældent efter at hvalpen er 3-4 mdr gammel. Udebliver "Descensus Testis" helt eller delvis, opstår den tilstand, som vi kalder kryptorchisme.

Ordet kryptorchisme er en sammentrækning af de to græske ord "Krypto og Orchis", der henholdsvis betyder skjult og testikel.

Kryptorchisme betyder altså oversat til dansk "Skjult testikel". Hos schæferhunden findes ingen anden betegnelse for tilstanden end kryptorchisme.

Vi inddeler kryptorchismen på forskellig måde.

Man taler om ensidig eller dobbeltsidig kryptorchisme alt efter om det er den ene eller begge testikler, der mangler i pungen. Testiklerne kan blive tilbageholdt på et hvilket som helst sted under nedstigningen til pungen.

Bliver testiklen på sin oprindelige plads, eller tilbageholdes den på et andet sted i bughulen, taler vi om abdominal kryptorchisme (Abdomen - bughulen).

Tilbageholdes testiklen i lyskekanalen, taler vi om inguinal kryptorchisme

(Canalis Inguinatis lyskekanalen), og endelig har vi betegnelsen pseudo- kryptorchisme (Pseudo- falsk eller uegentlig) der betyder, at testiklen ligger i lyskekanalen, men med den nederste ende rager den ud gennem lyskekanalens ydre åbning således, at man eventuelt kan føle testiklen gennem huden.

I alle de ovennævnte tilfælde er testiklerne tilbageholdt et eller andet sted i den bane, som de normalt gennemløber fra deres oprindelige plads oppe under lænden ned til pungen.

Man kan dog også se det forhold, at testiklerne tilbageholdes i bughulen lejret helt uden for deres normale bane f.eks. mellem tarmene fortil i bughulen.

Kryptorchismens årsager kan deles i to hovedgrupper nemlig, de der er arveligt betingede, og de der skyldes sygdomme i testiklerne eller deres nærmeste omgivelser. Langt de fleste tilfælde af kryptorchisme kan henføres til den første gruppe.

Her skal nævnes nogle af de vigtigste forhold.

Før nedstigningen er testiklerne ligesom alle bughuleorganer ophængt i et såkaldt krøs, en fold af bughinden, der ved en anden fold står i forbindelse med tarmkrøset.

I fosterlivet er denne forbindelse ret kraftig udviklet, men efter nedstigningen hos den voksne hund er der kun svage og næppe påviselige rester tilbage.

Hos den kryptorchide hund ser man derimod denne forbindelse bibeholdt i sin oprindelig kraftig udviklede tilstand således, at testiklen på denne måde faktisk er fikseret i bughulen.

Der gør sig nu det forhold gældende, at den højre testikels krøs står i forbindelse med tolvfingertarmens krøs, der er meget kort og stram, den venstre testikels krøs står i forbindelse med tyktarmskrøset, der er meget længere og mere bevægeligt. I dette forhold mener man at have forklaringen til den hyppige forekomst af højresidig kryptorchisme, idet den højre testikel på grund af tolvfingertarmens stramme krøs får mindre bevægelighed end den venstre.

Et andet forhold af stor betydning er den tilbøjelighed til fedtaflejring omkring lyskekanalens indre åbning, som man ofte ser hos vore hunde.

Lyskekanalen bliver på denne måde fuldstændig blokeret af fedt, der umuliggør testiklens passage.

Hos ensidig kryptorchide hunde har man bemærket en kraftigere fedtaflejring på den kryptorchide side end på den normale.

En lignende fedtaflejring findes hyppigt omkring lyskekanalens ydre åbning, og dette forhold spiller antagelig en rolle for pseudokryptorchismen, idet testiklen ved denne jo netop er tilbageholdt på dette sted og hyppigt findes fuldstændig indlejret i fedt.

Der er også tilfælde, hvor det absolutte forhold mellem lyskekanalens vidde og testiklens størrelse er af en sådan beskaffenhed, at passage er umulig.

Af sygelige tilstande der kan medføre kryptorchisme skal nævnes betændelse i og om testiklen, der medfører sammenvoksning med naboorganer.

Svulstdannelser i testiklen er heller ikke nogen sjælden årsag til kryptorchisme, idet disse ved deres forøgelse af testiklens omfang umuliggør passage gennem lyskekanalen.

Ved undersøgelse af testiklerne hos kryptorchide hunde viser det sig næsten altid, at den eller de tilbageholdte testikler er af ringere størrelse end normalt, og af en underlig slap konsistens.

Ved mikroskopisk undersøgelse af sådanne testikler finder man, at disse praktisk talt ikke indeholder et eneste sædlegeme, dette vil igen sige, at sådanne testikler er sterile, hvilket også stemmer overens med den kendsgerning, at den dobbeltsidig kryptorchide hund ikke er i stand til at få afkom.

Den ensidig kryptorchide hund er derimod som regel frugtbar i kraft af sin ene normale testikel.

Foruden at producere sæd, har testiklen endnu en vigtig funktion, nemlig en såkaldt intern sekretion der består i at visse cellegrupper afsondrer et stof de såkaldte kønshormoner, der ikke udskilles sammen med sæden, men går direkte over i blodet.

Den producerede mængde af disse stoffer er afgørende for dyrets psyke og udviklingen af de såkaldte sekundære køns karakterer.

De sekundære køns karakter er ikke lige fremtrædende hos alle dyrearter.

Hos schæferhunden benytter vi visse køns karakter ved bedømmelsen.

Vi bruger udtrykkene maskulin og feminin, og hvad menes så med disse udtryk.

En avlshan skal være maskulin, og omvendt skal avlstæven være feminin.

Ved kryptorchisme, får vi en unormal produktion af kønshormonerne og det kan bl.a. vise sig i forstyrrelse i produktionen af de stoffer, som giver hunden dets kønspræg.

Da kryptorchisme er arvelig, er det forbudt at bruge en kryptorchid hund i avlen.

Anlæg til kryptorchisme kan nedarves gennem tæver, hvorfor sådanne ikke bør parres med hanner, der har kryptorchide forfædre.

Kryptorchisme

Kryptorchisme er en arvelig egenskab, som beror på en enkelt recessiv faktor.

	0	0		P				
	0	0	0	0	F 1			
	0	0	0	0	F 2			
0	0	0	0	0	0	0	0	F 3

- o = Homozygot kryptorchid hanhund eller tæve
- o = Hanhund eller tæve fri for anlæg for kryptorchisme
- o = Heterozygot hanhund eller tæve

I skemaet ovenfor går vi ud fra en parring med en homozygot kryptorchid hund med en hund fri for anlæg for kryptorchisme. Hvilken af forældrene, der er kryptorchid, er uden betydning.

Denne parring giver udelukkende heterozygot afkom (F 1), som ikke viser noget som helst tegn på kryptorchisme.

I F 2 har man parret dels en homozygot kryptorchid hund - han eller tæve med en heterozygot og får her 50% heterozygote, dels har vi i F 2 parret en heterozygot hund- han eller tæve - med en hund fri for anlæg for kryptorchisme og får der 50% heterozygote hunde- hanner og tæver - samt 50% fri for anlæg for kryptorchisme.

Bemærk, at kryptorchismen kun kan iagttages på homozygote hanhunde.

Man kan inddele ikke kryptorchide hunde således:

1.

Hanhunde som er fri for anlæg for kryptorchisme.

Selvom de parres med homozygote tæver, falder der ingen kryptorchide sønner efter dem.

2.

Hanhunde som er heterozygote.

De overfører anlægget for kryptorchisme til halvdelen af afkommet, og parret med tæver, som selv er bærere af anlægget, giver de også en del kryptorchide sønner.

3.

Tæver som ikke bærer anlægget. De kan ikke få kryptorchide sønner, selv om de parres med hanhunde, som er heterozygote eller homozygote (kryptorchide).

4.

Tæver som er heterozygote. De overfører anlægget til halvdelen af afkommet, og parret med kryptorchid eller heterozygot hanhund, giver de også kryptorchide hanhvalpe.

5.

Tæver som er homozygote. De overfører anlægget til samtlig hvalpe, og parret med kryptorchid eller heterozygot hanhund, giver de kryptorchide hanhvalpe.

I Dansk Kennel Klubs udstillingsreglement hedder det, at kastrerede hunde, der mangler den ene eller begge testikler (kryptorchister), kan ikke udstilles.

(Testikler skal være normale og på normal plads).